

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

POLITIKAI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-utca 155. szám Gergurov-féle házban,
hova minden, a lap szellemi és anyagi részét illető köz-
lemények intézendők és minden díjak fizetendők.

A bacsmegei nemzeti párt hivatalos közlönye.
Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.
Felélő szerkesztő és kiadófeljadosos:
Dr. MOLNÁR GYULA.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 frt. — Félévre 5 frt. — Negyedévre 2 fr
50 kr. — Egy óra 85 kr.
Egyes szám ára 10 kr., a vasárnapi szám 15 kr.

A felső kereskedelmi iskola.

A város mai közgyűlésén a felső kereskedelmi iskolának az új miniszteri szervezet szerint való szabályozása is tárgysorra kerül.

A tárggyal annyival is inkább érdemes foglalkozni, mert a kereskedelmi iskolai állapot az elmúlt évben igazán elhanyagolt és szegényes volt.

A tanárihiány, a tanintézetek eme járványos betegsége, megőrezte hatását az intézetben. A felügyelő bizottság előterjesztése szerint az intézetben az igazgatói álláson kívül három rendes tanár volt. Az elmúlt évben, ez a kicsi numerus, melyet az új szervezet értelmében most négyre kell kiegészíteni, *kettőre* olvadt. A hiányokat a gymnasiumból kölcsön-kért óradíjas tanárokkal igyekeztek pótolni; s így az elmúlt évben *hét* ily óradíjas tanár volt, nem számítva a jogi és a közgazdasági tárgyak tanárait, a kiknek csakis óradíjas jogtudorokat lehet használni.

Most már ez a tenger óradíjas-kodás több bajt okoz egy iskolában, mint akármilyen. Ha pl. a gymnasiumban ép konferencia van, a kereskedelmi iskola óradíjasai már nem tarthatják meg óráikat, s a helyettesítéshez kell fordulni. Hogy pedig *három* osztályban *két* tanárral ez hogy megy, azt megint nem nehéz elképzelni.

Van még egy baj ezekkel az óradíjas tanárokkal. A kereskedelmi iskola szelleme úgy kívánja meg, hogy még a nem kereskedelmi tantárgyakat, sőt az általános műveltséghez tartozó tárgyakat is a kereskedelmi tantervhez simuló módon tanítsanak. Ezt a módot persze nem lehet előírás útján elsajátítani, hanem rendes tanár, a ki folyton abban az egy iskolában van, egy év alatt jól megismeri. Azok pedig, a kik csak beleugranak valamely tantárgy tanításába s hetenkint csak két-három órára tekintenek be az intézetbe, a kereskedelmi iskola szellemével bajosan ismerkednek meg és így a tanítások menete sokkal nehezkesebb, mintsem hogy annak valami nagy haszna lenne belőle.

Ezek nemcsak a mi iskolánknak voltak bajai, és nemcsak időleges bajok; ép azért ezeken a felső kereskedelmi iskolánknak a múlt évben megalkotott új szervezete kívánt segíteni.

És e szervezethez való alkalmazkodás lesz egyik tárgya a mai gyűlésnek.

A város pénztára a szervezet reformjait meg fogja érezni, nem csupán hogy négy rendszeresített tanárt kell fizetni az eddigi három helyett, hanem, — miután a szervezet értelmében a fizetéseknek egyenlőknek kell lenni — két tanárnak magasabb fizetést kell adni.

Hanem ez korántsem oly áldozat, hogy ily cél érdekében nagynak lehetne nevezni. Ha a város intézetet alapított, akkor gondoskodjék arról is, hogy az intézet ne legyen oly szegény állapotban, mint a milyenben eddig színlődött. A mellett ez az intézet olyan, hogy kis gondnal a vidék előkelőbb intézetei közé lehetne emelni. Az apatini és bajai polgári iskolák, a zombori gymnasium és jórész a szabadkai középiskolák kereskedelmi pályákra készülő ifjúságának szolgál ez az intézet legközelebbi tanulmányi helyül. A mikor azonban csak *két* rendes tanára van az intézetnek, s egyéb dolgaiban is annyira hátra van, bizony még ezekről a helyekről se sereglenek valami nagy számmal ide.

Annak nagyképszerűségű fejtegetésébe nem akarunk bocsátkozni, hogy a városnak mért kötelessége a tanügy állapotára is gondot fordítani és hogy a tanügy állapota, mily nagy hatása van a város társadalmi életére, — hanem azt hisszük: ha a város annyi sok fölösleges dologra nem sajnálja a pénzét, akkor ily dolognál nem szabad fukarkodni, és a gazdasági és pénzügyi bizottságmódjára azon fennakadni, hogy egy-két tanárnak nagyobb fizetést kell adni.

A junktim.

A N. U. illetékes helyről a következő információkat kapja az ellenzék mérvadó köreinek felfogása felől arra a sokat vitatott kérdésre vonatkozólag, vajjon helyes-e kvótát a kereskedelmi és vámszerződéssel junktimba hozni! Ez a kérdés nagyfontosságú, annyival inkább, mivel a kormánypárt most már nem tagadja, hogy a kvóta lényeges felemelésében megnyugodott.

Az ellenzék felfogását a következőkben foglalhatni össze.

„A kérdés fölött, vajjon a kvóta a kereskedelmi és vámszerződés között junktimot kell-e felállítani, publicisztikai vita folyik. Kétségkívül helyes formailag az az álláspont, hogy a kereskedelmi és vámszerződés a kor-

mányra, a kvóta pedig a kvótaküldött-ségekre tartozik, a mely felfogásnak támogatására törvényszakaszokat is lehet idézni. Másrészt azonban kétségtelen, hogy a kvóta a kormányt és a kereskedelmi s vámszerződések a parlamentet is okvetlenül érdekeli. A kormányokat a parlamenttől ebben az esetben épp oly kevésbé, mint máskor, nem lehet szorosan elválasztani és ha el is volnának választva, nekünk magyaroknak saját érdekünkben követelnünk kell a junktimot, ha ez osztrák részéről teljes nyomattal még nem is történt meg. Mi magyarok arra az álláspontra helyezkedünk: Mi jó jöhet Ausztriából? Már most az a körülmény, hogy Ausztriában a junktimot követelik, nálunk ellenmondást szült. Hozzájárul, hogy a kormánypárti sajtó egy része — a félhivatalos lap hallgatott ugyan — hevesen támadta az osztrák álláspontot, annyira, hogy a közvéleményben már meggyökerezik az a jelszó: „Nem kell junktim!” Ez azonban helytelen és veszélyes, mert Magyarországnak, ha a junktimot eddig is nem követelték volna odaát, ragaszkodni kellene ahhoz, tekintet nélkül arra, hogy Ausztriában csak pártpolitikai és párttaktikai szempontból proklamálták a junktimot. A hogy a dolgok ma állanak, az ellenzéknek kötelessége követelni a junktimot, mert vétkes könnyelműség volna megkötni a vám- és kereskedelmi szerződést, ha a kvótakérdésben előzetesen megállapodás nem jött létre. Ezt ellenzéki politikus, vagy egyáltalán politikus előtt magyarázni sem kell és azért csak némely mozzanatot említnünk meg a melyek a gyakorlati államférfiúnak némi gondolkodás után különben is szemébe ötlenek:

Ausztriával való jelen gazdasági kapcsolatunkban Magyarország magasabb kvótát nem vállalhat el, mint a mostani. Ehhez kétség nem fér. A mikor gróf Apponyi Albert már hónapokkal ezelőtt kimondta a képviselőházban, hogy terheink emelését nem fogadjuk el, akkor az egész parlament helyeselte ezt az ő nyilatkozatát és később a magyar kvótabizottság is, a melynek előadója dr. Falk Miksa volt, tárgyilagos és alapos referátum alapján kimondotta, hogy a kvótát nem szabad megváltoztatni.

Ebből szükségképpen következik, hogy az Ausztriával fennálló gazdasági kapcsolatot csak az esetre tarthatjuk fenn, ha bizonyosan tudjuk, hogy a kvótát nem fogják felemelni.

Azonban ez a bizonyosság éppen senkinek sincs meg, sőt ellenkezőleg minden értesülés megegyező abban, hogy illetékes helyen a kvóta felemelését tervezik és ebből ismét világos, hogy Magyarország egyetlen fegyvere ebben a küzdelemben a legerősebb, legszenvédélyesebb és ennek folytán sikerrel is bízható igazgatás a vámtérület szét-

választása mellett, hogy Magyarország előteremhesse az összeget, a melyet a korona által esetleg elrendelt kvótáfelemelés igényel.

Az egyetlen fegyvert adnók ki közből, ha a vám- és kereskedelmi szerződés időelőtti megkötésével megkötők magunkat, azaz, ha a kvótát és kereskedelmi s vámszerződést két olyan kérdés gyanánt intéznők, a melyek egymással összefüggésben nincsenek és nem is lehetnek.

Összefoglalva a mondottakat, az következők, hogy a közjogi alapon álló ellenzék az Ausztriával való vám- és kereskedelmi szerződést nem szavazza meg mindaddig, a míg erkölcsi biztosítéka nincs arra, hogy a kvótakérdést igazságosan intézik el. Hogy az ellenzék elég erős arra, hogy a kereskedelmi és vámszerződés létesültét ebben az országgyűlésben egyáltalán meghiúsítsa, azt bizonyítani is fölösleges. Elég hangsúlyozni azt, hogy az ellenzék ott, a hol Magyarország legfőbb gazdasági érdekeiről van szó, nemcsak jogosult minden parlamenti eszék felhasználni, hanem vezető személyiségének kötelessége is, hogy e parlamenti küzdelemben a végső határig elmenjen.

Midőn ez értesülést, a mely az illetékes ellenzéki politikusok nézeteit tükrözteti vissza, közzetszük, fentartjuk magunknak, hogy visszatérjünk a junktim kérdésre, a melynek fontosságát bizonyára nem kell hosszasan fejtegetnünk.

A Nikolits-féle házépítés.

Henneberg Sándor és társai kérvényt intéztek a városi tanácshoz, melyben az építészeti szabályrendelet súlyos megsértését panaszolják s jogorvoslatot kértek. A beadvány így hangzik.

Tekintetes városi Tanács!

Tudunkkal a szerb templommal szemközt . . . ö. i. sz. ház kapubejárata előleges engedély nélkül lett egyszerű bejáróvá átalakítva.

A városi építkezési szabályrendeletnek

az építkezési engedélyekről szóló 2 §-a feltétlenül szükségesnek mondja az építési engedélyt „bármely oly lényeges javítások és változásokra, a melyek az épületek szilárdsága, biztonsága és tűzmentességére befolyást gyakorolnak” annak 7. §-a azt is mondja, hogy „az építkezést az építési engedély kézbesítése előtt megkezdeni nem szabad”, 19 §-a pedig azt, hogy „minden engedélyhez kötött építkezést, ha az engedély nélkül vagy annak kézbesítése előtt fogatosították, a városi tanács betilthatja és az előbbi állapot visszahelyezését követelheti” — és úgy, miután a szerb templommal szemközt . . . ö. i. sz. ház kapubejárata előleges engedély nélkül lett egyszerű bejáróvá átalakítva az építkezési szabályrendelet 9. §-a értelmében ott az előbbi állapot visszahelyezendő lesz.

A városi építkezési szabályrendelet 24. §-a továbbá szigorúan rendelkezik a felett, hogy „az utcával közlekedés céljából minden épületnél legalább 2 méter ürbeni szélességű kapubejárattal készítenő, 46. §-a, hogy „az utcáról közlekedés végett minden háznak legalább 2 méter szélességű kapubejárattal kell bírnia” — és végül 69. §-a, hogy „oly építmények, melyek — — általában az allandóság kellekeinek és tűzbiztonsági szabályoknak elmulasztásával az építési engedély ellenére, vagy a nélkül fogatosítottatának, az illető vétkes építő költségén lebontatik, ki ezenkívül a tetalan okozott kárért teljes kárterítéssel tartozik”, s így — miután a szerb templommal szemközt . . . ö. i. sz. ház kapubejárata egyszerű bejáróvá lett átalakítva, mint a tűzbiztonsági szabályoknak mellőzésével fogatosított építkezés építésköltségén lebontandó lesz.

Nem hagyhatjuk emiatt nélkül azt sem, hogy az építető maga a tűzrendészeti szabályrendelet megtartásának ellenőrzésével megbízott közeg, rendőralkapitány, Nikolits György!

Midőn ezeket a tek. városi Tanács tudomására hozzuk, egyuttal azt az interpellációt intézzük a tekintetes városi Tanácshoz:

1. Van-e tudomása arról, hogy Nikolits György városi alkapitány a szerb templommal szemközt . . . ö. i. sz. házának kapubejárata és pedig építési engedély nélküli egyszerű bejáróvá átalakította?

2. Van-e szándéka az előbbi állapotot visszahelyezni, még pedig Nikolits György

alkapitány, mint építésköltségén? kérjük az interpellációkat a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatába felvenni.

Tisztelettel. stb. stb.

E beadvány, mely mint interpelláció a közgyűlés tárgysorozatában lett volna fölveendő, tanácsai határozat utján intéztetett el, mely szó szerint így hangzik:

Zombor szab. kir. város tanácsa

9810 szám.

kig. 896.

A városi rendőrkapitányság beterjesztte a Henneberg Sándor és társainak Nikolits György városi alkapitány elleni építésrendőri panasz kérvénye tárgyában felvett jegyzőkönyvet az építészeti bizottság véleményes jelentése kapcsán.

V.

Tekintettel arra, miszerint a fentemelt panaszkérvény tárgyában f. é. július hó 18-án megtartott helyszíni szemle alkalmával megállapított, hogy 1-ször.) A bajai utcában 14 ö. i. számú Nikolits szül. Masirevits Milica tulajdonához tartozó földszintes egy lakásból álló házhoz tartozó fedett volt kapualjából egy szoba alkottatott akként, hogy még egy 92 cmtr szélességű utcái bejáró folyosó maradt bejárónak.

2.) Ezen lakház mellett lévő 13 számú lakház szinten Nikolits szül. Masirevits Milica tulajdonához tartozik és ezen 13 és 14 számú két lakház udvara egymástól elválasztva, elkerítve nincsen vagyis közös udvarral bír.

3.) Ezen mindkét házat a tulajdonosnő és férjének édes anyja, testvere, tehát egy családbeliek lakják.

4.) A kérdéses épület az átalakítás folytán szilárdság tekintetében nem veszített, sőt nyert, mert egy válaszfallal erősödött.

5.) Tűzrendészeti szempontból az épület nem veszített, mert a két épület közepén van az érintetlen maradt másik épület elég tágas kapuja és különben is a két ház közös udvarral bír.

6.) A panasz tárgyává tett lakház tetőzete teljesen a régi, vagyis érintetlen.

7.) Az említett mindkét háznak hossza az utcái vonalon 26 méter és 9 cmtr. és tekintettel továbbá arra, miszerint a városi építészeti bizottság e tárgyban előterjesztett véleménye szerint azon körülménnyel fogva, hogy a kérdésben forgó két háznak egy tulajdonosa és mindkét háznak közös udvara

TÁRGYA.

Fővárosi levél.

(A „Z. és V.” eredeti lécájára.)

Ha még e rekkenő hőség nem volna, hát könnyen elviselhetővé volna ez a rengeteg sok választási kombináció, mi számtalan alakban kering, mint káros hatású miazma sereg a fővárosi levegőben. A sajtóban, a klubokban, a hol még néhány elkésett fecskét találni, a nyilvános helyeken, az utcán mindenütt e város szétében, hosszában csak azt halljuk: Lessz-e választás? Lessz-e skandalum? S a „jól értesültek” „biztos forrásból merítve” híreiket, terjesztik és adják meg feleleteiket, meg nézeteiket.

Annymira haladtunk már, hogy gyanús szemmel nezzék az emberre, ha felemelt fővel végig halad az utcán, vagy ha egy kis társas vacsorát ad — még ha egészen más alkalommal is, — mintsem hogy a választással az össze függhetne.

Épen ilyen társas vacsoráról kerültem multkoriban haza. A sok tosztozástól kimerülten végig döttem a divánon, a mikor egyszer csak folyton közelgő énekhangra kezdtem figyelni. Mintha a mi utcánkból hangzott volna, már tisztán kivehető is vált:

Tiszántúlról száll egy fecske,
Nyakán van egy kis hircske,

A levélbe az van írva
Könnyel is tele van írva
Magyar vigyázz a szivedre!
Ne hallgassal a nímre!

Boszankodtam is egy kissé ezekre a részeg fratrekre, a kik nem attaljak a pihenni, nyugodni vágyók nyugalmát megzavarni, de jóformán időm sem volt gondolkozni fölötte, mert hiszen az én ablakom előtt álltak meg s mintha ezer ördög lett volna ott, úgy ordítottak valamit, a miről csak késsőbb tudtam meg, hogy:

„Éljen!” meg „Halljuk!”

Komolyan, fogalmam sem volt arról, hogy a demonstráció engem illet, csak mikor az ablakhoz léptem tört ki vehemens erővel az éljen és halljuk rivalgás, majd csend lőn s egy tisztas polgár, ha jól vettem ki, a szabóm emelkedett föl egy petroleumos hordóra. No most már aztán elvesszettek gondoltam magam. Ha ez itt, nyilvánosan követeli több rendbeli ruhatartozásomat, vege jóhírnevemnek, reputációmnak. De nem. Ünnepelesen kezdett szólni:

„Tisztelt Honfitárs!”

S egy formális kéré beszédet intézett hozzám, a melyben ő meg a polgártársai nevében kér, hogy fogadjam al a felajánlott mandátumot, s már ez alkalommal üdvözöl, mint a IX. ker. országgyűlési képviselőjét.

Meg voltam hatva!

Te sötét ormú Szent-Gellért hegy te, sötétebb emlékü czitadella itt velem szemben

mit szóltek ehhez. Nem villannak őrtüzek, örömtüzek rajtad, nem szólnalnak meg az üdvözlések benned, hát te barna Duna? nincs benned annyi víz, hogy toronymagasságú hullámokat vess!?

„Tisztelt Honfitársak!”

S most én fogadtam el a felajánlott mandátumot. Éreztem, hogy hangom fátyolozott, de így érdekesebb, s hozzá illő gestikulálásaimmal biztos voltam a hatásról. Hangom folyton elhalóbb lett, végül már mormogással ment át, a mikor kéisegbe esve ugortam fel almómból.

A szoba sötét volt, s a víz csorgott rólam. Gesztusaim középette magamra rántottam az asztalon elhelyezett vizes kancsókat. De hát nem esoda, ha mindenki képviselőjelöltnek hiszi magát ebben az átkozott kombinációs világban.

Csak az a kár, hogy kevés vidék látogatja kiállításunkat, noha az igazgatóság mindent megtesz, hogy szórakoztassa a közönséget. Anna napjára is olyan kivilágítást csapott, hogy beilllett volna az ezeregy éj meséibe. De remélhető, hogy a mezei munka bevégezése után hazafüli kötelezettségének eleget fog tenni minden igaz magyar ember, s hozzájárul nagy nemzeti vállalkozásunkhoz, — hiszen anyagi előny és kedvezmény áll a rendelkezésre a mennyi eddig soha sem állott s nem is fog.

Néhány kedves epizód is játszódik le itt, a melynek megteremtője a jó magyar nép.

van és hogy a panasz tárgyát képező átalakítás nem lényeges, a háznak szilárdságán és tűzbiztonságán mit sem változtatott, s tekintve, hogy az ilyen nem lényeges építkezések szabályrendelettel ellenkező utasítás hiányában már régibb idő óta bevett gyakorlat szerint csakis szóbelileg lettek és lesznek az építészeti bizottság elnöke és szakközöge elé terjesztve s ez utóbbiak által szóbelileg elintézve annál is inkább, mivel az építkezési szabályrendelet az annak 2 §-a szerint engedélyhez nem kötött építkezéseknél nem kívánja az építetötől, hogy valamely hatósághoz írásbelileg forduljon, de célszerű sem volna az ily engedélyhez nem kötött építkezéseknél az építetöt feleket írásbeli kérvényekkel terhelni s az ily építkezést írásbeli kérvényektől függővé tenni, akadályozni: mindezeknél fogva a városi építészeti bizottság elnökének abbéli intézkedése, mely szerint Nikolett Györgyné szül.: Masi-revits Milicza zombori lakosnőnek a panasz tárgyát képező átalakítás a városi tanácsotl kieszközlendő építési engedély megengedtetett, jóváhagyólag tudomásul vétetik s illetve Henneberg Sándor és társai zombori lakosoknak Nikolett György városi alkalmatvány elleni építés rendőri panaszkérvénye tárgyalannak nyilvánítatik.

Miről a panaszosok az első helyen aláirt Henneberg Sándor zombori lakos utján végzésileg értesítettek.

Zombor, 1896. július 21-én.

Gyurits,
főjegyző.

E határozat a városi bizottsági tagok körében élénk diskussió tárgyát képezi, s nem lehetetlen, hogy a polgármesteri jelentés kapcsán a mai napon tartandó közgyűlésen is szóba hozatik, mely esetben arra mi is visszatérünk.

A villamos világítás.

(Vége.)

9. §.

A villamos áram ára magánosok részére.

Vállalkozó kötelezi magát a villamos áramot az 1. §-ban meghatározott korlátokon belül az azt kívánó magánosoknak kiszolgáltatni. A vállalkozó a magánosok által kívánt

Egy gazda is sétál feleségével a kiállison, s miután már elfáradtak a sok látnivalóban letűnik egy padra.

Egyszer csak megszólal az asszony:

— Te apjuk! Vigyünk valamit az otthon valóknak is!

— Igazad van anyjuk. Gondoltam rá, én is. Mit gondolsz nem jó volna egy kis sütemény?

— Jó volna, de milyen?

— Egy úr a másíknak csak az elébb mondta, hogy: „Együnk párizsit, az nem kerül sokba!” Tán jó volna az.

Be is megy egy pék üzletbe s kér nagy jámboran párizsit, a mire a kis hunczut mosolyogni kezd s ártatlan arcczal felel a gazdának:

— Az itt nem kapható, csak az átelleni cukrászdában!

— Kérek párizsit, köszönt be a gazda, a cukrászdába, s maga sem tudja miért, ő is nevetni kezd a többivel, a míg végre itt nem olyan pajkos a kiszolgáló lányka s utba igazítja a gazdát a henteshez.

De itt is meg van akadva, mert mikor adni akarják neki a párizsit, oda szól:

— Hiszen tudom, hogy párizsert itt kapok — de hát az a párizsi.

Bizon, Mihály gazda, ha ezt meg tudná az otthon vaiók, jól lerontaná birói tekintélyét elötűk.

Balla Jenő.

villamos áram kiszolgáltatását meg nem tagadhatja; csak akkor, ha az illető fogyasztók a villamos áram szolgáltatására nézve érvényes szabályoknak eleget nem tesznek és különösen a fogyasztott áram árát pontosan meg nem fizetik. Kivétel tesznek egyelőre a délelőtti 9 és délutáni 3 közti órák, melyeken belül vállalkozó villamvilágítást nyilvános utakra és terekre szolgáltatni nem köteles; de magánosok számára és munkátvitelre köteles vállalkozó egész napon át szolgáltatni villamos áramot, de csak az esetben, ha legalább 15,000 watt fogyasztás biztosítottik.

A villamos áram ára 100 watt-óránként 8⁸⁰/₁₀₀ fillér, a mi egy (50 wattos) 16 gyertyás izzólámpa-óráért 4⁴⁰/₁₀₀ fillér.

A fenti árból a fogyasztók a következő engedményben részesülnek:

1. A lámpáknak évi átlagos, összesen 1000 órán át való igénybevétele esetén az árból levonandó 8%;

2. A lámpáknak évi átlagos, összesen 1500 órán át való igénybevétele esetén az árból levonandó 11%;

3. A lámpáknak évi átlagos, összesen 2000 órán át való igénybevétele esetén az árból levonandó 14%;

4. A lámpáknak évi átlagos, összesen 2500 órán át való igénybevétele esetén az árból levonandó 17%;

5. A lámpáknak évi átlagos, összesen 3000 órán át való igénybevétele esetén az árból levonandó 20%.

Erőátvitelnél a fogyasztási ár egy hekto watt-óra után 8 fillér, mely arányosan szintén leszállítandó; egyébként ez is magán megállapodás tárgyát képezvén.

A magánosok által fogyasztott villamos áram fizetésének módozatai a vállalkozó és fogyasztó közt esetről-esetre történő szabad megállapodás tárgyát fogják képezni. Ily megállapodás hiányában, illetve nem letesülése esetében pedig a fogyasztott árammennyiség megállapítása árammérők segítségével fog történni.

Ezen árammérők vagy az egyes fogyasztók által saját költségükön fognak beszereztetni, vagy pedig a fogyasztók kívánságára a vállalkozó cég által fognak kölcsönképen átengedtetni és jó karban tartatani. Utóbbi esetben az árammérők használatáért a következő kölcsöndíj lesz fizetendő.

25 darab 16-os lámpa után 10 forint.

25—50	„	„	„	15	„
50—100	„	„	„	20	„
100—200	„	„	„	25	„
200—300	„	„	„	30	„

Csakis oly rendszerű árammérő jöhet alkalmazásba, melyet a város közönsége és a vállalkozó közösen megállapítanak.

Minden árammérőnek hiteltesítve kell lennie. Az árammérőket a városnak vagy a fogyasztó magánosoknak szakértő által jogában áll ellenőriztetni.

Vállalkozó fel van jogosítva az áramfogyasztásért járó összegeket havonként utólagosan behajtani, az esetleg járó engedmények az évi összefogyasztás alapján az év végén fognak az egyes fogyasztóknak visszatérítetni, illetve javukra iratni.

10. §.

A községi és középületek világítása.

Vállalkozó cég kötelezi magát a város-ház hivatalos helyiségeit a városi tanács által

kívánt szerelvényekkel, az előállítási áron, villamos világításra berendezni és a villamos áramot az összes állami törvényhatósági épületekben közöclokra 15¹⁰/₁₀₀-kal olcsóbban szállítani, mint magánosoknak.

Ezenfeül részesül az állam, illetve a törvényhatóságok mindazon kedvezményekben, melyek 9. §. szerint a magánosok részére biztosítva vannak; az ezen címen engedélyezhető engedmények 25% nál többre nem rughatnak.

11. §.

A telep felállítás.

Vállalkozó tartozik e szerződés végleges jóváhagyását tudató végzés kézbesítésétől számítandó három hó alatt terveket benyújtani; a mennyiben ezekre pótlások rendelkeztenek el, azokat 30 nap alatt újból bemutatni; ha vállalkozó a módosított terveket 30 nap alatt be nem mutatná, minden mulasztott napra 10 frt bírságot tartozik a város házipénztárába végrehajtás terhe alatt befizetni és ezek jóváhagyásának közlésétől számított 10 hónap alatt az összes munkálatokat akként befejezni, hogy a villamvilágítást azonnal megkezdve, szakadatlanul folytatni lehessen.

Ha a vállalkozó a kifizetőt határidőre az összes munkálatokat — ide értve a berendezések es felszerelések elhelyezését is — be nem fejezné, az esetben vállalkozó a zárhatáridő utáni első hónapban kéthetenként 200—200, azaz kétszáz koronát, minden további hónapban pedig az első hónap két heteire eső bírság kétszeresét köteles Zombor város javára annak házipénztárába kötbérként befizetni. E pénzbüntetéseket, illetve a kötbérek vállalkozó bánatpénzből, illetve óvadékból, mely a város javára kézi zálogul szolgál, esetleg a közvilágítás díjaiból is levonhatók.

Ha a vállalkozó a zárhatáridő után egy fél év alatt sem fejezné be a munkálatokat, illetve nem kezdené meg a világítást, akkor a városnak jogában álland ezen szerződést felbontottnak tekinteni, mely esetben a város a világítást íránt szabadon tetszése szerint rendelkezhetik és az óvadék minden jogentartás nélkül a város tulajdonába megy át.

Jogában áll a városnak a telepet és berendezést annak elkészülése és üzembe helyezése után számított hat hét alatt vállalkozó költségére a budapesti m. kir. technológiai iparmúzeum vagy a budapesti műegyetem részéről küldendő szakértő által megvizsgáltatni annak konstátálása céljából, hogy a telep és berendezés ezen feltételekben foglalt és biztosítási célzott kívánalmaknak, követelményeknek megfelel-e?

Háboru, földrengés vagy egyéb vis major által előidézt elháríthatlan akadályok felmentik vállalkozót a fentebbi határidő betartásától, mely esetben az újabb határidő a jelen szerződésben körülírt választott bírság által lesz meghatározandó.

Ha a vállalkozó a villamvilágítási központi telepet nem a város tulajdonát képező ingatlanon építené fel, úgy az e célból felhasználott ingatlan tulajdonjogát saját költségén a város közönsége javára tartozik az építkezés megkezdésével egyidejűleg bekebelezettni.

12. §.

A szerződés tartama.

Ezen szerződés tartama a villamvilágítási telep üzembehozásától számítandó 50,

azaz ötven egymásután következő évre terjed.

Ezen idő letelte után a közvilágításra szolgáló összes vezetékhalózat ellenérték nélkül a város tulajdonába megy át.

Ha e szerződés legkésőbb a 48-ik év végéig a város által fel nem mondatnék, az 10, azaz tíz évvel meghosszabbítottak lesz tekintendő, mely esetben a már a város tulajdonába átment vezetékhalózat vállalkozónak további használatra oly feltétellel adatik át, hogy annak jó karban tartása és a szükséghez képest pótlása minden megtérítési igény nélkül egyedül vállalkozót terhelik.

A 60 év lejártá után az egész áramfejlesztő telep épületekkel, összes berendezéssel és az összes vezetékkel és egyéb tartozékokkal együtt mindenkor teljesen jó karban ingyen fog a város tulajdonába bocsáttatni.

Jogában áll azonban a városnak legalább két évi felmondás mellett, a villamtelepet összes berendezéseivel a szerződési idő lejártá előtt is és pedig az alább felsorolt módok szerint, megváltás utján birtokába venni, s a szerződést megszüntetni.

Ezen szerződés ára :

a szerződés 10 éve után 50%-a a becsáron felül,	15	40%-a	"
" 20 " 28%-a	20	"	"
" 30 " a becsárban,	30	"	"
" 40 " 25%-a a becsáron alul,	40	"	"
" 50 " 40%-a	50	"	"

A becsárt mindenkor képezi a megváltást követlenül megelőző 5. év megadóztatott tiszta jövedelméül 5%-kal tőkésítve. Az eredeti számlák és könyvek a megváltási eljárásnál a város közönségének bemutatandók.

A mennyiben a telep felállítására vállalkozó telket vásárolt, az a beváltás alkalmával a beszerzési áron vétetik át, ép úgy megterítendő ezen ár akkor is, ha a telep a 60-ik év letelével a város közönségének tulajdonába ingyen megy át.

13. §.

Magánosoknál eszközendő berendezések.

A villamvilágítási és munkaátviteli szerkezetek előállítás és fentartása csak a vállalkozó által az e célra meghatározott időben és a város közönsége és vállalkozó közt évről-évre megállapítandó árszabak szerint fog eszközöltetni. Az ezekért járó összegek a számla kézbesítésétől számított 8 nap alatt kifizetendők, hacsak e részben magánosok és vállalkozó közt más megállapodás létre nem jött.

A házak telkéig vállalkozó a vezetékét saját költségén tartozik elkészíteni és folytonosan jó karban tartani.

14. §.

A város közönségének kivanatára évről-évre egy bizottság alakítatik, melynek feladata a villamfejlesztő telepet, a vezetékeket és minden a világításhoz tartozó tárgyat vizsgálat alá venni és meggyőződést szerezni, vajjon a vállalkozó részéről alkalmazásba vetettek-e minden a gyakorlat által sikeresen ismert módok, a közbiztonságra és a világítási szerkezetek jó karban tartására, úgy a fogyasztás ellenőrzésére nézve.

Ezen bizottságba a városi törvényhatósági bizottság 2, a vállalkozó szintén 2 szakértő tagot választ, mely bizottság elnöke a polgármester. — Ezen bizottság határozatainak vállalkozó magát feltétlenül aláveti és annak rendelkezéseit teljesíteni tartozik, vonakodás esetén azon rendelkezések vállalkozó költségére és veszélyére más által fogyanatosítottak.

15. §.

Adómentesség és költség.

A vállalkozó ezen szerződés tartama alatt jelen vállalat után közszégi pótdadó fizetése alól fel lesz mentve.

E szerződés bélyegeit és illetekeit egyedül a vállalkozó viseli.

16. §.

Óvadék.

A városi közönség nagyobb biztosítására köteles vállalkozó az ajánlatához már csatolt 2000 frtot 3000 frt, illetve 6000 koronára kiegészíteni a jelen szerződés végleges jóváhagyása felőli értesítésnek kézbesítésétől számított 10 nap alatt. Ezen bánatpénz mely óvadékképes papirokban is lehetendő és a melynek jövedelme vagy betéti kamata vállalkozót illetendő, a telep felállítása s berendezése után óvadékká változik át, illetve a város részére kezi zálogul és e szerződésből származó kötelezettségek biztositékaul fog szolgálni. Az óvadék megcsontítás esetén 30 nap alatt kiegészítendő.

17. §.

Büntető határozatok.

1. Vállalkozó tartozik arról gondoskodni, hogy a szükségletek megfelelőleg megállapított és a várossal közlendő rendes üzemfeszültség állandóan megtartassék olyképen, hogy 5—5, illetve 10%-nál nagyobb ingadozások elő ne fordulhassanak.

E célból vállalkozó megfelelő feszültségmérőt és wattmérőt, úgy fénymérőt köteles a városház kijelölendő helyiségében felállítani, mely lehetővé tegye a város közönségének, az üzemfeszültségnek és fényerősségnek bármikor leendő ellenőrzését.

Ha az üzemfeszültség a mondottaknál nagyobb ingadozásokat mutatna, akkor vállalkozó a hiba elhárítására felszólítandó.

Ha ezen felzülítésnek 24 óra alatt cleget nem tenne, akkor első esetben 100 korona büntetést fizet a város világítási alapja javára. Ha ezen hiány egy hónapon belül ismétlődne, akkor vállalkozó esetenként minden illető napert 200 korona büntetést köteles a város javára fizetni és pedig minden felszólítás előrebocsátása nélkül.

Ha azonban ezen hiány az első év letelte után három hónapon át egyfolytában tartana, akkor a város jogositva lesz jelen szerződést minden kártérítés nélkül megszüntetni.

Rövid zárlatok és ehhez hasonló okokból származó hirtelen ingadozások, ha körülbelül 15 perc alatt kiegyenlítve lettek, bírság tárgyat nem képezendik.

2. Ha valamely utcai közlámpa a világítás megkezdésére vagy a kioltásra meghatározott időn belül nem égne, mely körülményt bármely városi tisztviselő vagy alkalmazott, vagy éjjeli őr hivatalos esküjére hivatkozás mellett feltétlenül megállapít és ennek oka nem valami vis major, akkor vállalkozó minden ilyen utca közlámpa után, ha a hibát a vett értesítés után, a következő esteig helyre nem állította, minden egyes estére 1 korona büntetést köteles a város javára fizetni.

Ha vállalkozó vagy személyzetének mulasztása folytán valamely közlámpa egész éjén keresztül nem égne, akkor a fizetendő büntetés mindenkor azon járandóság ötszörös összegében állapítatik meg, mely a vállalkozó

zót kérdéses égőknek egész éjjel való égése esetén illette volna.

Ugyanazon büntetés alkalmazandó azon esetekben is, ha vállalkozó a S. §-ban körülírt másnemű világítást vagy munkaátvitelt nem teljesíti.

3. Ha vállalkozó valamely magánosnak a szerződés határozatai ellenére villamos áramot szolgáltatni vonakodnék, akkor, a 8. §-ban említett esetet kivéve, az áram szolgáltatása idejéig naponként 4, azaz negy korona büntetést tartozik minden egyes esetben a város javára fizetni.

A büntetéseket a városi tanács szabja meg s erről vállalkozót, illetve helybeli képviselőjét legfeljebb 8 nap alatt értesíti. Vállalkozó észrevételeit vagy mentségét szintén 8 nap alatt terjesztheti a tanács elé.

Ha a városi tanács büntető határozatát az észrevételek megtetele után is fentartaná, akkor vállalkozó e határozat kézbesítésétől számított 8 nap alatt csak a jelen szerződésben említett választott bírósághoz fordulhat esetleges felebbezéssel.

A vállalkozó által fizetendő büntetések a részére teljesítendő fizetésekből, esetleg az óvadékból, illetve bánatpénzből — minden bírói közbenjárás kizárásával — levonhatók.

18. §.

Választott bíróság.

Ezen szerződésből eredhető mindenemű pör, ide érve azon vitás kérdések eldöntése is, melyeket ezen szerződés a választott bíróság hatáskörébe utal, a törvénykezési rendtartás értelmében alakítandó választott bíróságra ruháztatik, melynek hatáskörének és illetékességének a szerződő felek magukat alávetik.

Választott bírósági tagok nem lehetnek a városi tanács tagjai, a város tisztviselői vagy alkalmazottjai, ugyszintén a vállalkozó cég hivatalnokai vagy alkalmazottjai.

A választott bíróságra nézve zsinórmértékű következő szabályok állapítatnak meg:

a) a választott bíróság üléseit Zomborban tartja;

b) mindenik fél köteles a második féltől nyert fölszólítástól számított 15 nap alatt saját választott b íráit kijelölni és az ellenféllel tudatni. Ha azonban valamelyik fél vonakodnék választott bírókat kijelölni, ezen fél részére a bírák kijelölésére a zombori kir. törvényszék lesz illetékes; egyébként a perrend tartás erre vonatkozó intézkedései irányadók;

c) a választott bírák a tárgyalásnál és ítélethozatalnál formásokhoz nincsenek kötelezve, hanem egyszerűen csak eszük és lelkiismeretük sugallata szerint járnak el;

d) a választott bíróság ítélete ellen felebbezéssel, panaszszal vagy másféle jogorvoslattal egyik fél sem élhet, hanem a választott bíróság határozatában megnyugodni tartozik;

e) a választott bírósági eljárás költségeit a vesztes fél fizeti. Vitás kérdések felvetése vagy a választott bírósági eljárás megindítása semmi körülmények közt sem szolgálhat okul a világítás megszakítására.

19. §.

A mennyiben a villamos áram előállítására körül olynemű újítások válnak ismertekké, melyek ennek költségét tetemesen lecsökkenthetik, és ezen újításokra nézve megállapítatnék, hogy azok sem az üzem állandó-

sítása, sem a személy és vagyonbiztonságra az eddigi rendszernél károsabb következményekkel nem járnak, és ezenfelül Budapesten is legalább már egy éven keresztül alkalmazásban állnak, köteles vállalkozó azokat a város közönségének felhívására egy év alatt alkalmazni és az ekként megtakarított üzemi költség 25°/₁₀₀-ának megfelelő arányban a magánvilágítás egységárait leszállítani. A megtakarítás megállapításánál azonban vállalkozó javára lesz számítandó és ennél fogva a megtakarítottnak kitüntetett összegből levonandó az ezen újítás behozatala céljából beruházott és a netán ennek folytán mint szükségletlennek mutatókozó értékesített szerkezetek és készletek levonásával fenmaradó tőkének 5°/₁₀₀-os kamatai.

A telep megváltása körüli eljárás alkalmából ezen igazolt utólagos beruházási tőke akként állapítatik meg, hogy a módosított üzem megkezdésétől számított minden évre az eredeti tőkéből 5°/₁₀₀ törlesztetnek tekintetik és az ekként a megváltás idejékor fennálló érték lesz a város közönsége által vállalkozónak kifizetendő.

20. §.

Mindenemű hivatalos rendelkezések a vállalatnak írásban átvételi elismervény mellett kézbesítendők.

Az átvételnek megtagadása esetén, továbbá a vállalkozó vagy képviselőjének távolléte esetén, a hivatalos kézbesítések ajánlott levélben posta útján küldetnek el. A feladástól számított 48 óra alatt ezek kézbesítetnek tekintendők.

21. §.

A szerződésnek a 8. pont alapján történt megszűnése esetén jegositva van a város a világítási összes berendezést vagy átvenni vagy a vállalkozót a berendezések eltávolítására és utcáknak és egyéb területeknek előbbeni állapotba visszahelyezésére utasítani, melynek vállalkozó a városi tanács által megállapítandó határidőre különbeni közigazgatási végrehajtás terhe mellett megfélelni tartozik.

Ha a város a világítási berendezés átvételét határozta el, az átvétel a 12-ik pontban körülírt becslés szerint történik.

A becsléseket mindenkor öt szakértő eszközli, kik közül kettőt a város, kettőt a vállalat választ, ezek pedig egy ötödiket elnöknek választanak. Ha a város két szakértője és a vállalat két szakértője az ötödik szakértő választásában nem tud megegyezni, akkor ezen ötödik szakértő kirendelése iránt a zombori kir. törvényszék keresendő meg.

22. §.

Vállalkozónak a vállalatot és illetve az engedélyt másra átruházva csak a város beleegyezésével szabad; az átruházás engedélye azonban a város részéről meg nem tagadható, ha az új tulajdonos ez engedély, illetve ezen szerződés feltételeit elfogadja, azt aláírja és megbízhatóságát igazolja.

23. §.

A mennyiben vállalkozónak ezen vállalatból az általa beruházandó és okmányilag igazolandó tőkéje után valamely üzleti évben 8°/₁₀₀-ot meghaladó tiszta jövedelme maradna, ezen tőbbelt 25°/₁₀₀-a a várost illeti meg.

Tartozik e végből vállalkozó minden üzleti év letelte után 30 nappal a városi tanácsnak szabályszerű mérleget bemutatni és megengedni, miszerint a város ezen mér-

leg helyességéről kiküldött szakközvegyei által az üzleti könyvek megtekintése útján meggyőződést szerezheszen.

A város javára mutatókozó felesleg a következő évben a város által fizetendő világítási költségbe beszámítandó.

24. §.

Jelen szerződés a vállalkozóra ennek aláírásával, a városra nézve pedig csak annak törvényhatósági jóváhagyása után válik kötelezővé.

Városi ügyek.

Hirdetmény. Az állami italméresi jövedékről szóló 1892. évi XV. t. cz. végrehajtása iránt kibocsájtott m. kir. pénzügyministeri utasítás 25 26. §§-ai értelmében felhivatnak mindazon szőlőgazdák, kik saját természetű boraikból a házi szükségletre szánt bormennyiség után a kedvezményes adótélt igénybe venni kívánják, miszerint a 26. § értelmében szerkesztendő a bejelentő lakhelyét, házzszámát, családjai számát, a szőlőbirtok terjedelmét holdokban a házi fogyasztásban felhasznált borai átlagos mennyiségét hektoliterekben, a f. évi remélhető termést hektoliterekben, a házi fogyasztásra és nagy- vagy 56 liter tevé mennyiségben való eladásra szánt bor mennyiségét hektoliterben tartalmazó bejelentést f. évi szeptember hó 15-éig a városi tanácsnál nyújtják be, minthogy különben az adó kedvezményekre igényt nem tarthatnak.

Politikai hírek.

Az anyakönyvi felügyelők és a közigazgatási bizottságok. A belügyminiszter valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottságához körrendeletet intézett, melyben a végből, hogy az állami anyakönyvi felügyelő és a közigazgatási bizottság összműködése minél inkább biztosítható legyen s tekintettel arra, hogy az anyakönyvi felügyelők nagyobb részének hatásköre különböző székhezlyel bíró, több törvényhatóság területére terjed ki és hogy, ha mindezen törvényhatóságok közigazgatási bizottságainak üléseiben részt vennének, az könnyen egyéb teendőik sérelmével járhatna, elrendeli: hogy azon törvényhatóság közigazgatási bizottságok, melyek székhezlye egyszerűsind anyakönyvi felügyelői székhezlye, az anyakönyvi felügyelőt minden egyes ülésre, melyre az anyakönyvi ügyek tárgyalásra kitézetnek, hívják meg. Az anyakönyvi felügyelő a közigazgatási bizottság ülésein az anyakönyvi ügyek tárgyalásában részt vesz, azonban minthogy a közigazgatási bizottságnak nem tagja, szavazattal nem bír.

H I R E K.

— **A mohácsi emlékműre.** A mohácsi csata emlékének megörökítése végett a baranyamegyei főispán elsőlköte aiat egy bizottság gyűjtést indított meg. Annak idején közöltük is a lelkes felhívást, a melylyel a bizottság az ország hazafias közönségéhez fordul. Hogy e felhívás Zomborban is visszhangra talál, mutatja Szondy Mátyás törvényszéki bíró gyűjtőive, a mely 36 frt 50 kr. eredményről számol be. A következő adakozások történtek: dr. Vojnits István 3 frt., Wámoscher Nándor 2 frt., Böhrer Juraj Jozefin, Szondy Mátyás, özv. Juraj Antalné, Pribil Ernő, Vargay Ferencz, dr. Krónits István, Henneberg Sándor, dr. Balogh Ernő, Raisz Lajos, Szilágyi Mór, Szabó László, Tápay Péter, Kapetanovits János, dr. Fleckenstein Ferencz, Balás Vince, Czeder János, dr. Vujevich Zoltán, Koczkar Zsigra, dr. Falczone Nándor, Vojnits István, Szegeő Géza, Tripolszky Bé-

la 1—1 frt. Jusits Antal, dr. Orkonyi Ede, dr. Alföldy Árpád, Grün József, Radány Péter, Masirevits Gusztáv, Papp Gyula, Sztrilitis Sándor, Keserő Balázs, Styrum Mór, Blumenthal Károly, Szemző Károly, Kámenkor Antal, Kohut Henrik, Kende Ignázt, Városi László, Bezerey István, Popovits Sebő, Pávlovits Simon, 50—50 kr.

— **Az adai földmives iskola záróvizsgálata.** Lapunk mult számában jelezte, hogy az adai földmives iskola záróvizsgálata e hó 26-án fog megtartani. Az iskola helyettes igazgatója, Lukácsy Imre, módot nyújtani óhajtván megénk gazdatársadalmának személyes meggyőződést szerezni az iskola mintaszertű vezetéséről ez alkalomra nemcsak az alapítvány tevőket, és az iskolát látogató tanulókat szűlőit, mint közvetlen érdeklődőket hívta meg, hanem vármegyénk törvényhatóságát, a gazdasági egyesületet és a gazdasági köröket is, melyek kiküldöttük által képviseltették magukat a vizsgálaton. A földmivesi ministerium részéről pedig Magyar Kázmér osztálytanácsos és Gáspár Ferencz algyógyi földmivesiskolai igazgató jelentek meg, mint ministeri biztosok. Ugy értesültünk, hogy a hivatalos személyiségeken kívül meg Ada és vidékének nagy gazdaérdeklősége is jelen volt a vizsgálaton, ezzel is dokumentálni óhajtván, mennyire szívesenviseli megénk egyetlen gazdasági szakiskolájának fejlődését és felvirágzását. A vizsgálat egész napon át tartott. A tanulók értelmes és praeciz feleleteiből a megjelentek azt a meggyőződést merítették, hogy az iskola tansejelyete hivatásának magaslatán áll es eléggé nem méltányolható szolgálatokat tesz gazdasági értelmiségünk fejlesztésére. Egy évi fáradságos működésüknek sikerét a jelen volt érdeklődő közönség készséggel elismerie, mert az a hit él benne, hogy a nagy célok megoldására hivatott iskola multjához mindenkor hű marad.

— **Katonai lóvásárok.** A földmivelésügyi miniszter közzetette a hadsereg lószükségletének kielégítése céljából az őszön tartandó katonai lóvásárok tervezetét. E tervezet szerint a megyében a következő időkben tartanak a lóvásárok: Bács-Almászon szeptember 19-én, Zomborban 21-én, Szabadkán 23-án, és Ó-Becsén 25-én.

— **Iskola tolvajok.** A topolyai ipariskolába a mult heten eddig ismeretlen tettesek törtek be és ott boszantó garázdaságot követtek el. — Az osztálykönyveket szétéptették, az ábrázoló földgömböt összetörték és a többi iskolaszereket összepiszkolták és széthányták. — A kár 60 frtra tehető.

— **Nemzetiségi jelölt Kulpinban.** A kulpini kerületben, a mint a *Mg* értesül, dr. Ivanovics Iván kormánypárti képviselő ellenében dr. Sztéfanovics Milost, a panszláv érzelmeiről ismert tót ügyvédet léptetik fel nemzetiségi programmal. Sztéfanovics megválasztása majdnem bizonyos, mert a választók zömét kitevő Kulpin tiszta tót.

— **Esküvő.** Reiner Simon Szabadkáról f. é. augusztus 2-án köt házasságot Grossmann Linkával Eperjesen.

— **A szabadkai esperesi kerület és a kongrua.** A szabadkai róm. katolikus esperesi kerület papsága július 24-én Szabadkán tartott rendkívüli kongregációjából kifolyólag feliratot intézett a kalocsai érsekhez, kérvén őt jelölje meg azt a helyes irányt, a melyet a lelkeskedő papság a kongruakérdésben kötelességének tartson. A felirat kifejtve a papság aggodalmait a Wlascics-féle kongruarendezéssel szemben, arra is kéri az érseket, hogy az ügyet a római szentszék, mint az egyház belügyeiben egyedül illetékes fórum elé terjeszse és onnan urbaigazítást kérjen.

— **Ad majorem Dei gloriam.** A néppárt nemcsak a népgyűléseken pártfogolja a népet, hanem titkosabb helyeken pártfogossa a nép szebbik felét is. Erre mutat

lás idézi elő mindazokat az eltéréseket és átalakulásokat, melyeket az emberek között észlelhetünk.

Ámbar a modern tudományos kutatás tengersok adatot hordott össze, a vita még mindig nyitva áll és egyelőre be kell érünk, hogy csak ez adatokat öregbitsük meg mi is. Vigasztaljon bennünket, hogy ez adatok között akárhány van, a mely részint pedig azért érdekes, mert százados előtételket ront le.

„A görögök — mondja John Boddoo a Science Progress-ben e tárgyról közzétett tanulmányában — azt a véleményét táplálták, hogy Achillesnek, Menelausnak valamint a homéri eposzok többi hősének szőke haja volt; ámde a kereszténység első századaiban élt egyiptomi festők a görög asszonyokat mindig barna nőknek ábrázolták fekete hajjal és fekete szemmel. A rhodopei-ének, melyek ugyancsak régi időkbeli származnak, Fülöp macedoniai királyt, Sándort, a világhódítót valamint Orpheust is szőke embereknek mondják: ámde vajmi erős képzővel kellene felruházva lennie annak, a ki ma a macedonokat szőkéknek akarja látni!

A régi egyiptomi falfestmények még egy másik, nem kevésbé jelentős tanulságot szolgáltatnak arra, hogy a szőkék idővel barnák lesznek. Nemcsak a lybiai tahennutak és a kahanáni amoritak, hanem még az arabok is kékszemű, szőkehajú emberek e képeken, holott ma sem az arabok, sem az egyiptomi benszülettek között nem lehet szőke embert találni, kivéve azt az egynehányat, a kik a fajkeresztződés gyermekei. Az algéri kabylok között azonban fennmaradt a tahennuta typus, különösen azoknál a törzseknel, melyek a hegyek között laknak, hol a legköri viszonyok nem voltak kedvezőtlenek a szőke szín továbbplántálódására.”

Mindebből a „Science Progress” írja azt következteti, hogy a szőke fajok tért veszítettek a forró égőv alatt és a Földközi tenger környékén. Vajon kárpótlást találtak-e ez északi országokban?

„Egy kissé érthetetlen volna, hogy miért neveznek annyi embert *feketé*-nek az izlandi *raga*-kban — írja Boddoo — ha nem fogadnánk el, hogy ez a melléknev nem a lelki természetre, hanem a barna arczszínre vonatkozik. E régi indok szinte sohasem emlékeznek meg a szem színéről, kivéve Egil Skellagrímson norvég hős esetében, kiről azt mondják, hogy gyönyörű fekete szemű volt.”

Abban a véleményben vagyok tehát, hogy a mostani svédok és norvégok általában vége szőkébbek, mint elődeik voltak, — ez azonban csak személyes véleményem és nem tudományos meggyőződés.”

Ámde ha a *viking*-ek utódai, kiknek ősei Nagy Károly győnye utódai idejében állandó rettegésben tartották Európát, kék szeműek és olyan hajuk van, a mely a századok befolyása alatt szőkébb lett, az irlandiak, visszont, megbarnultak. Egy középkori író „Erin fiamnak hosszú aranyzőke hajáról” tesz említést és azt az irlandi kolóniát, mely Wales északi részében, a Merioneth grófságban telepedett meg, nem is neveztek másként, mint a „vörös emberek” gyarmatának.

„Azt hiszem — írja erre vonatkozólag Boddoo — hogy Irlandban az uralkodó törzsek között a szőkék voltak többségben, míg a leigazított törzseknel megfordítva állt a dolog és a hosszú háború megtizedelte a hódítókat, úgy, hogy a szőkék száma megcsökkent. Akarmint történt is azonban annyi bizonyos, hogy ma Irlandban aránylag több a barna ember, mint Angliában és Skótszágban, jóllehet Angliában is sokan vannak ilyenek.”

A barnák megsaporodását Angliára nézve tisztán történelmi okokkal is meg lehet magyarázni. A harcász élet, de még jobban a felsőbb osztályoknak az a szokása, hogy későn kötnek házasságot ugyancsak megapasztotta azokat a családokat, kiknek ősei

Hódító Vilmos kísérétéhez tartoztak. Valószínű továbbá az is, hogy az angloszászok ivadékait még a normán betörés előtt megtizedelte az örökös háború, mely utóljára is azzal végződött, hogy a kelták foglalták el a szigetet, a kik pedig barnábbak voltak, mint a germánok. Hogy tehát Britanniában a barnák elszaporodtak a szőkék rovására, azt a történelem eseményei magyarázzák. Van azonban a „Science Progress” statisztikájának egy másik tanulsága is, melyet sokkal nehezebb megmagyarázni.

„Általában véve — mondja Boddoo — Nagy-Britannia lakosainak haját és szemét jelentékenyen sötétebb színűnek kell mondani, ha a városi népet tekintjük, mint ha a falusi lakossághoz fordultunk. Londonban, Brming-hamban, Bristolban, Newcastleben, Brightonban és Portsmouthban a lakosság 39.5 százaléka feketeszemű, míg Anglia többi részén csak 38.7 százalékot tesz ki az ilyen szemű emberek száma. Még nagyobb a különbség a haj színét tekintve. A fentebb elősorolt városokban kétszeresé több a barnahajú emberek száma, mint Anglia más vidékén együttvéve.”

Ugyanezt észlelték a németországi városokra vonatkozólag is. Azokban a statisztikában, melyeket Virchow vezetése alatt állítottak össze, azt olvashatjuk, hogy ama harmincz város között, melynek iskolásgyermekeit vizsgálat alá vették, csak öt volt olyan, a hol a kék szem és a szőke haj gyakrabban fordult elő, mint a legközelebbi falvakban. Mielőtt azonban ebből következtetést vonnánk, figyelembe kell venni, hogy a zsidó lakosság aránylag sokkal többen vannak a városokban, mint a falukban. A zsidó pedig rendszerint barna, akár falun lakik, akár a városban és így a statisztikának a barnákra kedvező adatait a zsidók többségének kell beudnunk.

Az Ausztriáról szóló statisztikában a zsidók külön rovat alatt vannak fölemlítve és itt már nincs is olyan nagy eltérés a város és a vidék lakossága között, mint Németországban, ám azért ezek a statisztikák is arról tanuskodnak, hogy a városok lakossága között, ha kis mértékben is, de mégis a barnák vannak többségben.

Ugyanílyen tapasztalatokat gyűjtött Lívi az olasz népről. Az olasz tudós, vizsgálati folyamán, szintén arra a meggyőződésre jutott, hogy a városoknál több a barna ember, mint a vidéken.

Hogy mi ennek az oka: a városi életmód-e, vagy pedig az, hogy a városokban gyakoribb eset a fajkeresztződés, mint a falvakban? arra egyik tudós sem tud felvilágosítást adni. A vélemények e tekintetben szétágazók, az adatok ellentmondanak hol az egyik, hol a másik magyarázatnak. Nincs mit más tenni, mint várni és tovább gyűjteni ez adatokat s az észleletek, míg nem önmaguktól fogják föledni titkukat.

A mit már most elmondhatunk, az csak két ténynek a konstatalása. Először, hogy alaptalan az a hit, mintha a déli népek természetöknél fogva barnák, az északi népek pedig már fajuknál fogva szőkék volnának. A történelem adatai azt bizonyítják, hogy a déli tájkon is voltak egész szőke törzsek, a melyek a legtöbb helyen átengedték a tért a barna népeknek, valamint északon is voltak barna néptörzsek, melyek némely helyen megmaradtak vagy éppen meg is erősödtek, míg másutt a szőkéknek voltak kénytelenek a helyet átengedni. Hiszen igaz, hogy ezt az alakulást nagyon ritka esetben tudjuk megfigyelni, de ha nem magyarázunk is, már magába véve elég érdekes, mert általánosan elfogadott tévedést igazít helyre. Nem kevésbé fontos a másik tény is, hogy t. i. a városi lakók általában barnábbak, mint a falusi emberek. Ki tudja, ha egyszer majd meg lehet adni adatait halmozunk fel, nem fog-e ennek a jelenségnek a révén az új világosság aradni a létért való küzdelem problémájára? Ki tudja, nem úgy kell-e majd felgöngnyünk a szőke és a barna haj kérdését, mint a természetes kiválasztás megnyilatkozását,

mely az erősebbeknek kedvez? De hát ki-e erősebb; a szőke-e vagy a barna? Ime, egy sereg kérdés, melyre adósnak kell maradnunk a felelettel.

Törvényszéki csarnok.

— Mikor tartozik a férj feleségének adósságait megfizetni? Ezen közérdekű kérdésre a budapesti kir. törvényszék, mint felelőbírósi bíróság 1896. évi május hó 2-án E. 4. szám alatt a férjek intencióinak megfelelőleg következőleg nyilatkozott: Igaz ugyan, hogy családi magánjogunk szerint a családi szükségletek fedezéséről a férj, mint a család feje köteles gondoskodni; mindamellett a férj eme törvényes kötelességéből, továbbá abból a körülményből, hogy a háztartás vezetése természetesen a feleség feladatát képezi, még egyáltalán nem következik, hogy a férj feleségének hitelvásárlásai alapján, melyeknek tárgyat háztartási celokra alkalmas és arra felhasználni szokott dolgok képezték, a hitelező részéről feltétlenül felelősség is volna vonható; mert a nőre háruló ama feladat természetéből és céljából még szükségképpen nem folyik annak a férjét is kötelező hitelvásárlásokra vonatkozó felhatalmazottsága; és mert a családi szükségletek mily módon és merviben való kielégülésének kérdésében a döntő szó a férjet, mint családfejt és a családi költekezéseknek, az erre a célra fordítható jövedelmekkel való kellő egyensúlyban tartásának örök ilvetlen meg, ha a feleség vásárlásának ténye egymagában véve a férj irányában a vetélár kifizetésének feltétlen kötelezettségét megállapíthatná: úgy nyilván a férjnek fentebbi joga tetten merőben illuzórossa s a hitelező gondatlanságának romlására vezethetőnek. Hanem figyelemmel arra az általános kötelmi jogelvre is, hogy a kötelmek rendszerint csak az abban résztvevő felek között hatályosak, valamint arra, hogy amennyiben tartási és ellátási kötelességének a férj netán meg nem felelt, ennek netán betartása tőle csak a törvény rendes útján szorgalmazható: a férj felesége hitele vásárlásából folyólag, lettek — legyen bár azok ugynevezett háztartási cikkeik tárgyai, fizetése csak úgy kötelezhető, ha hitelező bizonyítja, hogy a vásárláshoz a férj hozzájárult, vagy ily hozzájárulás hiányában legalább oly körülményeket igazol, melyek alapján megállapítható, hogy a férj feleségének vásárlásáról s a vásárolt tárgyaknak a közös háztartásban való felhasználásáról tudomással bírt.

Értesítők.

A pesti nőipariszkola értesítője. — A nőemancipáció terméketlen földre talált hazánkban, azért örülnünk minden fűszálnak, a mely ennek nyomát mutatja. — Maga a budapesti m. kir. állami nőipariszkola pesti és budai intézetének értesítője nem az emancipáció nyoma, habár a nőiskolák értesítője ritka, mint a fehér holló, de igenis az iskolában elő adott tárgyak. Ezek közül kiemelendő a könyvvitel tanítása. Az idén az értesítő tartalmasabb, mint az előző években közzétettek. Eltekintve a millennárius esztendővel járó tartalom szaporodást; ez évben többet produkált az intézet. Az intézetet 221 nőszemély látogatta, a melyek közül 149 a pesti, 72 pedig a budai intézetre esik. Az értesítőt özv. Neudtvich Gusztávné igazgató állította össze a következő sorrendben: a) Nőmely nőiparis koláról Németországban írta: özv. Neudtvich Gusztávné; b.) az intézet története 1872-től 1895-ig; az 189% tanév ismertetése. d) a munka kiállítás; e) millennárius ünnepély; f) formális tartalom.

Szabadkai községi gimnázium. Közli Havarda Mátýás igazgató. Programértékesítők irtak bele Tóncs Gusztáv és Loosz István „Az V. oszt. poetikai anyaga”

ezimen (4½ iv a terjedelme). Közölve vannak ezenkívül az ezredéves ünnepen mondott beszédek s az iskola 3 tanárának jubileumi ünnepéről szóló értesítés. A tanárkarban volt egy igazgató, 11 rendes, 5 helyettes tanár, 6 hitoktató, 1 torna- és 1 énektanító, kiknek irodalmi működése nincs feltüntetve. A tanári könyvtárban van 2828 munka 8665. 18 frt, az ifjusági könyvtárban pedig 2563 munka 2510.02 frt értékben. A gyűjtemények értéke: a természettani 7787.05 frt, a természetrajzi 1938.43 frt, a földrajzi 774.76 frt, mérési és rajzi 1354.52 frt, régiségek és numizmatika 237.33 frt filológiái 581.47 frt, tornaszerek és eszközök 413.20 frt. A gyűjtemények kimutatása pontosak és részletek, de nem helyes, hogy elhasználás ezimén mindennütt egyformán 4° iratik le a felszerelés értékéből; a tornaeszközök bizonyára gyorsabban romlanak, mint a térképek stb. Volt az iskolának önképző köre és segélyező-egyesülete, melynek vagyona 3752.20 frt. évi segélyezése pedig 399.77 frt volt. Őszintédíjjal és jutalmul 52 tanuló kapott összesen 636.17 frtot, 10 drb es. és kir. aranyt és 1 font sterlinget. A tanulók száma volt a három I. osztályban 181, a VIII-ban 29, a 12 osztályban 181, a VIII-ban 29, a 12 osztályban együtt 606. Érettségire jelentkeztek 28 an, kik közül jeles lett 5, megbukott 5.

IRODALOM.

896—1896. Az Ezredik év Emlékei. Az 1848-iki, 1867-iki és 1896-iki parlamentaris magyar kormányok arcképcsarnoka. Alkotmányos kormányzatunk 1848-ban a dikasztériális alakzatból parlamentaris független felelős kormányzattá alakult. Ennek az átalakulásnak három fő mozzanatát kívánta alulirott nyomda-vállalat az ezredik év alkalmából a művész kezével megörökíteni. És megörökítetes jeleit ezennel három arcképcsoportban a t. közönség kezére bocsátja. I. mozzanat. Az 1848-iki független felelős ministerium. Az V. Ferdinand király által kinevezett Batthány ministerium arcképcsarnoka. Az eredeti művet Barabás világszerte ismert mesteri keze rajzolta köre 1848-ban. A szabadságsarcot követett sötét idők borúja azonban a remek művet örök komályba temette. Ezer meg ezer számban megjelent példányaiban alig néhány darab létezik, az is a nehéz idők évtizedén át remegve dugdosott rejtegetés nedvességi szeplőit viseli, mint a klasszikus görög szobraszat elásott remekjeiről a föld nedves foltjai panaszoják fel a kor durva barbarizmusát. E jeles mű új kiadása tehát ugyszólván hazafias kötelesség. A 87 éves ősz mester remekét unokája, Maszák Leona másolta, tehetsége és fejlődő tanulmánya segítségével, erőteljes kezeléssel és az eredetinek a lehető hűséggel megfelelően. II. mozzanat. Az 1867-iki parlamentaris felelős ministerium. Andrassy Gyula gróf ministeriuma. E mű eredetije is Barabás mesteri keze alól került ki. A jelen kiadást szintén előbb említett unokája rajzolta köre a hasonlatnak ismét egész teljességével. E mű első kiadása már elfogyott, az új kiadás itt is általában érzet szükségét pót. A millenárius év megünneplése számtalan mozzanatban nyilvánult országSZerte. E szempontból mulasztást követünk volna el, ha a maikormány arcképcsarnokát nem fűzük méltó társul a ket előbbihez. III. mozzanat. Az 1896-iki, — az ezredik év kormány. A Bánffy br. ministerium arcképcsarnoka. Ki ne kívánna birni az ezredik év ministeriumának, a világra szóló fényes ünnepélyek, a nevezetes alkotások kormányának arcképcsoportját? A jelen kormány tagjainak arcképei, bár egyenként megjelentek, de egygyé, egy arcképcsoporttá foglalva csak vállaltunk kiadásában találhatók. E művet Helbing tehetséges fiatal művész rajzolta köre és művéből megismerkedhetik kormányával a hazai közönség. E harmadik mű kiadásával

szintén országSZert nyilvánult óhajnak felülünk meg. Ehez képest szabtuk meg lehető olcsón az árakat is. A mi a feltételeket illeti: 1848-iki ministerium ára 2 frt — kr. 1867-iki 2 — 1896-iki 2 frt. — Mindhárom gyszerre megrendelve 5 frt 50 kr. Gyűjtőknek a szokott tizenegyedik példány. Nagyobb számmal eladókknak, könyvtárosoknak 33% kedvezmény. A képek 52 76 cmtrnyi nagyságú „Jézus“ papíron vannak nyomva. Budapest, 1896. június hóban. Az Országgyűlési Ertesítő kö- és könyvnyomdája részvénnytársaság.

A „Vasárnapi Ujság“ július hó 26-iki száma 27 képpel jelent meg. Képei közt első helyen kell említenünk azokat, melyek Stefánia főhercegnőnek a juniusi díszmenetről a királyi palotából fölvert fényképei után készültek, s melyek közül Ó Fensége ötöt engedett át közlés végett a „Vasárnapi Ujság“-nak. A szám tartalmából továbbá fölemlítjük a következőket: „Mária Dorothea főhercegnő és jegyese, Fülöp Orleansi herceg arcképeivel és Maria Dorothea főhercegnő festményeinek másolataival. — „Hektor és Andromache.“ Múratvány Baksy Sándor líaszfordításából. — Regénytár: „A bányában.“ Elbeszélés. Irta Kazár Emil (Goró Lajos rajzával). — „Senki fia.“ Regény. Irta Verne Gyula, a francia kiadás eredeti rajzával. — „Meggzelelte az asszony a tollat.“ Rajz az alföldi népeletről. Irta Szabó Mihály. — „A Pálffy-huszárok kétszázados emléktünetpe.“ — „A diszbandériumról“ (Gróf Erdődy Sándor és Navay Aladar lovas képeivel). — A „hegymászás.“ Wiesinger Károlytól. — „A munkácsi ünnep.“ (Képekkel, Pur Géza festő és Erdélyi fényképész fölveteljei után). — Az „ezredévi kiállításból.“ — Divatlevel. — Irodalom és művészet, Közintezetek és egyletek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg, stb. rendes heti rovatok egészítik ki a lap tartalmát. A „Vasárnapi Ujság“, előfizetési ára negyedévre 2 forint, a „Politikai Ujdonságok“-kal együtt 3 forint. Megrendelhető a Franklin-Társulat kladóhivatalában. (Budapest, IV., egyetem-utca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Neplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre csak 1 frt 20 kr.

Hirdetések

A Zombori Export-gőzmalom részvénnytársaság egy fizetéses gyakornokot lehetőleg azonnali belépésre alkalmaz.

Ajánlatok az igazgatóságnál nyújtandók be.

4-5° mellett

rendes és rendkívüli jelzalog-kölcsönöket kieszközöl, valamint a legbonyolódottabb conversiókat szintén 4-5°-kal rendezi — gyorsan és discret minden előleg nélkül

Herczeg Sándor

Budapest, Gyár-utca 19.

Elragadó szép szövetminták magán vásárlóknak ingyen és bérmentve. Dus tartalmu mintakönyv, a milyen még nem létezik, szabadknak bérmentetlen.

Öltözékeknek való kelmék

Peruvien és Dosking a magas Clerus számára, előírás szerinti szövetek es. és kir. tisztviselő egyenruhákra, továbbá a rokkanak, tűzoltók egyenruhájára, kocsiáthuzat, loden-szövet vízmentes vadászöltönyökre, mosószövetet, utazó plédék 4—14 frtig stb.

Dicséretes, becsületes, tartós, tiszta gyapot, szöveteket, melyek alig ütök meg a szabadon fizetett árat, ajánl

Stikarofsky János,

BRÜNNBEN.

A legnagyobb posztó-raktár fél millió értékben. Szétküldés utánvót mellett.

Képviseelője a Premier Cycle Co. Cowentry-i, a Seidel és Neumann dresd. Thsai Schmith glasgovi, valamint több hírneves gyáraknak az Alföldön egyedüli képviseelője

!!! Legolcsóbb bevásárlási forrás!!!

Kemény Lajos

kerékpár raktáros
Hód-Mező-Vásárhelyen,
Főtér.

Ajánlja az érdeklődők b. figyelmébe a legújabb rendszerű **kerékpárok**, ugyszintén **kerékpárrészek és felszerelési cikkekkel** dusan felszerelt raktárát jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett

Vidéki megrendelések azonnal és pontosan eszközöltetnek, több kerékpár vásárlása esetén minta-gépekkel megjelenek.

Betanítás vevőknek ingyen.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Zomborban már több kitünő gépem van forgalomban előkelő kerékpár egyesületi tagoknál.

A lehető legszolidabb kiszolgálásról t. vevőimet biztosítva, vagyok teljes tisztelettel

Kemény Lajos.

Használt kerékpárokat vásárlás esetén illó árban becserelek.